

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Zeytin Ağacı hem Anadolu'da hem dünyada kadim bir ağaç olarak bilindiği gibi insanlık tarihinin tüm aşamalarında kutsal kabul edilerek üzerine çeşitli efsaneler yazılmış bir ağaçtır. Barışı, sağlığı, adaleti, bereketi ve yeniden doğuşu simgeleyen zeytin ağacının diğer bir adı da Ölmez Ağacı'dır.

Ülkemizde zeytin ve zeytin yağı denilince ilk akla gelen Ege Bölgesi ve Aydın ilimizdir. Onu Manisa, İzmir, Muğla ve Denizli izler. Marmara Bölgesi'nde Balıkesir, Bursa ve Çanakkale hem zeytin hem de üretilen zeytinyağı bakımından ülke ekonomisine ciddi katkılar vermektedir. Akdeniz Bölgesi'nde zeytin denilince ilk akla Adana, Antalya, Mersin, Hatay ve Osmaniye illerimiz gelir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise şu an için rekolte ve randıman düşük olsa da Adıyaman, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa'da zeytin üretimi yapılmaktadır.

Görüldüğü gibi ülkemizde birçok ilde zeytin yetiştiriliyor ve bu zeytinlerin bir kısmı sofralık olarak tüketilirken bir kısmı natürel sızma zeytinyağı, bir kısmı birinci sınıf yemeklik zeytinyağı, bir kısmı da rafinajlık zeytinyağı olarak tüketicinin beğenisine sunulmaktadır.

2022 yılında ülkemizde üretilen toplam zeytin miktarı 2 milyon 980 bin ton iken bunun 735 bin 680 tonu sofralık zeytindir. Dane zeytin ve sofralık zeytin üretiminde Türkiye, İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın ardından dördüncü sırada yer almaktadır.

2021 yılında 230 bin ton, 2022 yılında 420 bin ton civarı zeytinyağı üreten ülkemiz; İspanya, İtalya, Yunanistan ve Tunus'un ardından beşinci sıradadır. 2023 yılında üretim miktarının yaklaşık 421 bin tona çıkması bekleniyor.

Ülkemizin 3 milyon tona yakın dane zeytin üretimi olsa da görüldüğü gibi yağ üretiminde maalesef hak ettiğimiz yerde değiliz. Nedenleri çok tartışılabilir olsa da görünen o ki ülkemizin zeytin ve zeytinyağı konusunda ne kısa vadede ne de uzun vadede kabul görmüş ve özellikle üreticiden yana olan bir politikası yoktur. Zeytin ve zeytincilik için uygulanan tek tarım politikası, 9 Aralık 1999 tarihinde IMF ve ikiz kardeşi Dünya Bankası'na sunulan iyi niyet mektubunda vadedilenlerden başka bir şey değildir.

Yıllardır yaşanan iç savaşa rağmen bile Suriye'nin zeytin ve zeytinyağı üretimini destekleyen bir devlet politikası var. Ve şartlar ne olursa olsun dünya pazarlarında kendisine yer bulmak için üreticisini destekliyor. İspanya, İtalya ve Yunanistan ile rekabet edebilmek istiyorsak, ülkemiz'de zeytin ve zeytinyağı üretiminin artırılması için çok sayıda zeytin ağacının dikilmesi ve mevcut ağaçların veriminin artırılması gerekiyor.

Verimin arttırılabilmesi için de ilk şart üreticilerin zeytin ağaçlarına sahip çıkmalarıdır. Bunun da ilk yolu, üreticiye ürettiği zeytin için iyi bir fiyat verilmesinden geçiyor. Yetiştirdiği ürün desteklenmelidir. Teşvik edilmelidir. Desteklenmeyen üretici, zamanla bahçesinden ümidi kesecek ve sadece kendi

ihtiyacı olan zeytin ve zeytinyağını üretecektir. Yani desteklenmeyen, teşvik edilmeyen, parası ödenmeyen ve kazanamayan zeytinci niye baksın zeytin ağacına. Üreticiye sahip çıkmak ve teşvik etmek devletin görevidir.

Toprak altı ve üstü kaynaklarımızı kullanırken mutlaka bir denge oluşturmalıyız. Manisa, Denizli, Muğla ve Aydın'daki jeotermal santraller nedeniyle bölgedeki zeytinlik alanlar aynı incir alanlarında olduğu gibi risk altındadır.

Ayrıca, enerji üretimi için maden şirketlerine verilen izinlerle hem zeytinliklerimiz talan ediliyor hem de bölgedeki ekolojik denge bozuluyor.

2023 yılı destekleme fiyatlarına göre Türkiye'de zeytin bahçelerinde dekar başına gübre desteği 21 lira, mazot desteği 63 lira, dane zeytinde fark ödemesi kiloda 15 kuruş ve zeytinyağı için litre de 80 kuruş olarak belirlenmiştir. Ülkemizde 1 litre zeytinyağı fiyatının ortalama 120 lira olduğu düşünülürse destekleme miktarı, satış fiyatının yuvarlak hesap olarak sadece ve sadece 150'de 1'ine denk gelmektedir.

Oysa AB ülkelerinde 1 kilo zeytinyağı 3.63 Euro (03.07.2023 itibariyle 103 lira 81 kuruş)'ya satılırken devlet zeytinyağı üreticisine kilo başına 0,90 Euro (03.07.2023 itibariyle 25 lira 74 kuruş) destek veriyor. Yani satış fiyatının 4'te 1'ini destek olarak veriyorlar. Biz de ise bu oran 150'de 1.

Ülkemizde zeytinyağına ilk destek 52. Hükümet tarafından litre de 40 sent olarak belirlenmiş ve verilmişti. O günden bu yana 40 sent uygulaması devam etseydi bugünün koşullarına göre üretici zaten 11 - 12 lira civarı destekleme primi alacak ve hiçbir sorun yaşamayacaktı.

Türkiye, dünyada zeytinyağı ihracatında ilk dört ülkeden birisidir. Dolayısıyla İspanya, İtalya ve Yunanistan'la rekabet edebilmemiz için destekler artırılmalı, ödemeler zamanında yapılmalı ve özellikle genç çiftçiler her alanda destelenmelidir.

Zeytinyağının uluslararası piyasalarda kabul görmesi için öncelikle iç piyasa da beğenilmesi ve tüketilmesi gerekmektedir. Marmara, Ege ve Akdeniz bölgesi dışında kalan diğer bölgelerimizde de hane halkı ya da kişi başına düşen tüketim miktarının aratması gerekmektedir. Bunun için de zeytinyağının faydaları ve tüketilmesi gerektiği yönünde çalışmaların yapılması şarttır.

Ayrıca sırf millet tüketsin diye planlı bir şekilde yapımına izin verilen TAĞSİŞ (bir şeyin içine başka bir madde karıştırma) ürünlerinin satışı mutlaka durdurulmalıdır.

1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye-Avrupa Birliği Gümrük Birliği Antlaşması'na göre AB ülkelerine gönderdiğimiz tüm sanayi ürünlerinin gümrüğü karşılıklı olarak sıfırlanırken zeytinyağına 100 ton kota getirilmiştir. 100 tona kadar yapılan ihracatta vergi yokken 100 ton üzeri ihracatta her bir kiloya vergi konulunca fiyat yükselmektedir.

Haliyle yükselen fiyat karşısında alıcı ülkeler Türkiye'yi değil, İtalya, İspanya ve Yunanistan'ı tercih etmektedir. Dolayısıyla ülkemizin zeytinyağı ihracatından daha fazla para kazanabilmesi için Türkiye-Avrupa Birliği Gümrük Birliği Antlaşması mutlaka revize edilmesi gerekmektedir.

Bahçeler için dekar başına verilen mazot ve gübre destekleri en az 4-5 kat artırılarak 84 TL'den ortalama 350-400 TL'ye çıkartılmalıdır. Kilo başında zeytinyağına verilen 80 kuruşluk destek ise 5 hatta 6 kat artırılarak ortalama 5 TL seviyelerine çıkartılmalıdır. Diğer desteklerde bu oranlarda artırırsa hem genç zeytinciler için hem de üretime devam eden emektar zeytinciler için anlamlı bir teşvik olacaktır.

Bugün gelinen noktada mevcut zeytin ağaçlarının kesilmesi ve sökülmesi bir yana; var olan zeytin ağaçlarının çok özen gösterilerek, hassasiyetle korunması gerekmektedir. Zeytin ağaçlarının yüzyıllardır insanlık için çalışan fabrikalar olduğu unutulmamalıdır.

Tüm bunlar ortadayken iktidar, zeytinlik alanlara yeni maden sahaları ve enerji santralleri kurmanın önünü açmak için akla hayale sığmayacak şekilde maden faaliyeti yapılacak alanlardaki zeytin ağaçlarının taşınması adına ya yeni yönetmelikler çıkartıyor ya da TBMM'ye zeytinlik alanları talan edebilecek yeni yeni kanun teklifleri getiriyor ve bunu da kamu yararı diyerek yapıyor.

Aydın'dan Balıkesir'e, Manisa'dan Bursa'ya İzmir'den Çanakkale'ye Hatay'dan Antalya'ya tüm zeytin üreticileri büyük sorunlarla karşı karşıyalar. Destekleme primlerini zamanında alamıyorlar. Bahçelerine ilaç atamıyorlar. Hasat zamanı bahçelerinde çalıştıracak toplayıcı eleman bulamıyorlar.

Zeytin ve zeytinyağı sektörünün öncelikli problemlerini belirlemek üzere, mutlaka zeytin ve zeytinyağı üreticileri dinlenmelidir. Devlet, üreticilerle sektörün bileşenleriyle bir araya gelerek, sıkıntı ve sorunların çözümü ilişkin çalışma yapmalıdır.

Tüm bu bilgiler kapsamında Türkiye'de zeytin ve zeytinyağı sektörüne ilişkin yukarıda belirlenen sorunların araştırılması için Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 104 ve 105'nci maddeleri gereğince Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve talep ederiz.

04.07.2023

Evrım KARAKOZ
Aydın Milletvekili

Fatih AKKEL

Dr. Fatih Akkel

İstanbul Milletvekili

Orhan Sümer
Adana M.Ü.

Ali Öztürk

Kabranarmarç M.Ü.

Dr. Jale Xur SÖLÜ
Eskişehir M.Ü.

Dr. C. AKRÖZEK
Eskişehir M.Ü.

U. Akközek
Av. Akközek
Antalya M.Ü.

ÖZET

Ülkemizde birçok ilde zeytin yetiştiriliyor ve bu zeytinlerin bir kısmı sofralık olarak tüketilirken bir kısmı natürel sızma zeytinyağı, bir kısmı birinci sınıf yemeklik zeytinyağı, bir kısmı da rafinajlık zeytinyağı olarak tüketicinin beğenisine sunulmaktadır.

2022'de ülkemizde üretilen toplam 2 milyon 980 bin ton zeytinin 735 bin 680 tonu sofralık zeytindir. Zeytin üretiminde Türkiye, İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın ardından dördüncü sırada yer almaktadır.

2021'de 230 bin ton, 2022'de 420 bin ton civarı zeytinyağı üreten ülkemiz; İspanya, İtalya, Yunanistan ve Tunus'un ardından beşinci sıradadır. 2023 yılında üretim miktarının yaklaşık 421 bin tona çıkması bekleniyor.

Ülkemizin zeytin ve zeytinyağı konusunda ne kısa vadede ne de uzun vadede üreticiden yana olan bir politikası yoktur. İspanya, İtalya ve Yunanistan ile rekabet edebilmek istiyorsak, ilk şart üreticiye ürettiği zeytin için iyi bir fiyat verilmesinden geçiyor. Üreticiye sahip çıkmak ve teşvik etmek devletin görevidir.

2023 yılı destekleme fiyatlarına göre Türkiye'de zeytin bahçelerinde dekar başına gübre desteği 21 lira, mazot desteği 63 lira, dane zeytinde fark ödemesi kiloda 15 kuruş ve zeytinyağı için litre de 80 kuruş olarak belirlenmiştir. Ülkemizde 1 litre zeytinyağı fiyatının ortalama 120 lira olduğu düşünülürse destekleme miktarı, satış fiyatının yuvarlak hesap olarak sadece ve sadece 150'de 1'ine denk gelmektedir.

Oysa AB ülkelerinde 1 kilo zeytinyağı 3.63 Euro (03.07.2023 itibariyle 103 lira 81 kuruş)'ya satılırken devlet zeytinyağı üreticisine kilo başına 0,90 Euro (03.07.2023 itibariyle 25 lira 74 kuruş) destek veriyor. Yani satış fiyatının 4'te 1'ini destek olarak veriyorlar. Biz de ise bu oran 150'de 1.

Zeytinyağına ilk destek 52. Hükümet tarafından litre de 40 sent olarak belirlenmiş ve verilmişti. O günden bu yana 40 sent uygulaması devam etseydi bugünün koşullarına göre üretici zaten 11 - 12 lira civarı destekleme primi alacak ve hiçbir sorun yaşamayacaktı.

Türkiye, dünyada zeytinyağı ihracatında ilk dört ülkeden birisidir. Dolayısıyla İspanya, İtalya ve Yunanistan'la rekabet edebilmemiz için destekler artırılmalı, ödemeler zamanında yapılmalı ve özellikle genç çiftçiler her alanda destelenmelidir.

1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye-Avrupa Birliği Gümrük Birliği Antlaşması'na göre AB ülkelerine gönderdiğimiz tüm sanayi ürünlerinin gümrüğü karşılıklı olarak sıfırlanırken zeytinyağına 100 ton kota getirilmiştir. 100 tona kadar yapılan ihracatta vergi yokken 100 ton üzeri ihracatta her bir kiloya vergi konulunca fiyat yükselmektedir.

Haliyle yükselen fiyat karşısında alıcı ülkeler Türkiye'yi değil, İtalya, İspanya ve Yunanistan'ı tercih etmektedir. Dolayısıyla ülkemizin zeytinyağı ihracatından daha fazla para kazanabilmesi için Türkiye-Avrupa Birliği Gümrük Birliği Antlaşması mutlaka revize edilmesi gerekmektedir.

Bahçeler için dekar başına verilen mazot ve gübre destekleri en az 4-5 kat artırılarak 84 TL'den ortalama 350-400 TL'ye çıkartılmalıdır. Kilo başında zeytinyağına verilen 80 kuruşluk destek ise 5 hatta 6 kat arttırılarak ortalama 5 TL seviyelerine çıkartılmalıdır. Diğer desteklerde bu oranlarda artırılırsa hem genç zeytinciler için hem de üretime devam eden emektar zeytinciler için anlamlı bir teşvik olacaktır.

Aydın'dan Balıkesir'e, Manisa'dan Bursa'ya İzmir'den Çanakkale'ye Hatay'dan Antalya'ya tüm zeytin üreticileri büyük sorunlarla karşı karşıyalar. Destekleme primlerini zamanında alamıyorlar. Bahçelerine ilaç atamıyorlar. Hasat zamanı bahçelerinde çalıştıracak toplayıcı eleman bulamıyorlar.

Zeytin ve zeytinyağı sektörünün öncelikli problemlerini belirlemek üzere, mutlaka zeytin ve zeytinyağı üreticileri dinlenmelidir. Devlet, üreticilerle sektörün bileşenleriyle bir araya gelerek, sıkıntı ve sorunların çözümünü ilişkin çalışma yapmalıdır.